

Schmelowszky Ágoston

Az interjút készítette Borgos Anna

Mikor vetted először kézbe a lapot, honnan tudtál róla?

Nagyon régen volt, inkább a hangulatára emlékszem. Volt egy nagy lelkesedés akkor a rendszerváltás éveiben, rengeteg kezdeményezés indult, és nagy érdeklődés is volt ezek iránt. Számomra nem is annyira az egyetemen – hebraisztikára, aztán filozófia szakra jártam –, hanem inkább az egyetem tág holdudvarában volt az az intellektuális kör és az a budapesti értelmiségi lét, ami abban az időben fiatal bölcsészként beszippantott. Ezekben a társaságokban evidens volt, hogy a *Thalassa* egy létező és izgalmas folyóirat, ahol meg lehet ismerkedni a mélylélektan magyarországi elágazásaival. Kicsit a misztikus homályba vesző múltnak, a pszichoanalízis II. világháború előtti, monarchiabeli múltjának bűvópatakjai törtek elő a folyóirattól. És az hiszem, hogy Erős Feri, isten nyugossa, aki ennek az egésznek nagyon fontos organizátora volt, ő a személyében is egy kicsit megtestesítette ezt a hangulatot. Én őt személyesen csak jóval később ismertem meg, de például a Kovács Andrásal folytatott zsidóságkutatásról már akkor hallottam. Szóval a rendszerváltás utáni Magyarország előhozta, hogy ilyen dolgokkal lehet foglalkozni, ezekről lehet beszélni, egyáltalán ezeket a régi magyar intellektuális hagyományokat újra föl lehet venni, ami le volt fedve ezzel a kommunista fedővel. És szerintem a *Thalassának* ez volt abban az időben a küldetése, hogy ennek az egész magyar intellektuális, urbánus hagyománynak a pszichológiai, azon belül humán, kultúrpszichológiai oldalát jelenítette meg.

Hol látod a lap helyét, szerepét a szakmai folyóiratok között? Hogyan változott ez a szerep?

Az elején ennek volt egy forradalmi üzenete, aminek része volt, hogy még nehezen lehetett sok mindenhez hozzáférni gondolatokban és forrásokban is. A lap sokszor közölt forrásokat, összefoglaló tanulmányokat, amikről addig keveset lehetett tudni. A pszichológus szakmában a pécsi doktori iskola is egy fontos műhely volt, ahová a szerkesztőség nagy része kapcsolódott.

Ami a változás... Ahogy ez a forradalmi hangulat és az a nemzedék is kicsit leköszönt, megöregedtek, Feri meghalt, mi pedig fölnőttünk... Az a sok izgalmas és jó dolog és várakozás a helyére került, lezárult, sok minden tévútra is ment. És a pszichológia mint szakma, ahogy felvirágzott, tulajdonképpen a helyére került. És beállt, betokosodott, a szakmának a különböző részei elhelyeződtek kis fachokban, és ebben az empirikus, természettudományhoz közeli beállítódás vált inkább

meghatározóvá. Ennek a társadalmi hatása már meglehetősen kicsi és áttételes, nem érinti azt a humán, intellektuális réteget olyan közvetlenül, ahogyan a *Thalassa* annak idején meg tudta ezt a réteget szólítani. Ilyen szempontból a lap talán kicsit elszigetelődött, talán azért is, mert elvesztette ezt az olvasói bázisát. (Érdekes kérdés, hogy most mi lehet ezzel a réteggel.) A fiatalok már nagyon másban szocializálódnak, az egész humán intellektuális létformának és gondolkodásmódnak, kulturáltságnak más a jelentősége, sokkal technokratább lett a világunk. Ebben a világban (és akkor nem beszélek a politikáról, ami ehhez illeszkedik) a *Thalassa* jellegű folyóiratoknak sokkal kisebb a bázisa. Az összes többinek is, a *2000*, a *Holmi*, stb. részben meg is szűntek, és a teljes folyóiratkultúra hanyatlik. Kérdés, hogy a 21. századi világban ennek a humán vonulatnak, amit a *Thalassa* is megtestesített, mi lesz a helye.

Tudod-e, tudtad-e kötni a lapot saját munkádhoz, szakterületedhez?

Igen, határozottan. A pszichológia számomra először és még nagyon sokáig elsősorban azt jelentette, amit *Thalassa* megjelenített. Tehát ennek a humán gondolkodásnak, a kultúra megértésének is egy kerete, ami a lélektant használja a kulturális jelenségek megértéséhez – ettől én nagyon sokat kaptam. Aztán később sok minden különvált, és kiderült, hogy amit én pszichoanalízisnek gondoltam, és amit a *Thalassa* is képviselt, az szűk értelemben nem az. De azt a forradalmi pszichoanalízist, amit Ferenczi képviselt akkor, amikor ez még nem is vált annyira szét, azt megjelenítette. Saját szakmai útkeresésemben sokáig elkísért, és a nézőpontomat tágította nagyon sok írás, amit ott olvastam.

Volt-e olyan szám, cikk, amit különösen kedveltél?

Egy szám, ami határozottan, az évtizedek távlatából is nagyon erősen bennem van, a Róheim Gézáról összeállított szám.¹ Ez nekem nagyon fontos volt akkoriban, mert amikor ez a szám a kezembe került, akkor én már jártam analízisbe, és ahogy ez ilyenkor lenni szokott, volt ez az erős érzelmi kötődés az analitikus leszármazásban, hogy az analitikusom analitikusának az analitikusa a Róheim Géza volt.

Analitikus dédnagypapa...

Igen, tulajdonképpen egy ilyen analitikus dédnagypapa. És a saját analitikussá válásomnak ez egy fontos mérföldköve volt, hogy el tudtam indulni, hogy megismertem jobban a Róheim dolgait. Valószínűleg azért is, mert nekem is később jött az életembe a pszichológia meg a pszichoanalízis, és ugye Róheimnek is volt egy alapszakmája, ami egy humán szakma, és azt ő jól tudta integrálni. Nekem is fontos volt, hogy ez ne legyen egy váltás, hanem meg tudjam teremteni a harmóniát és a folytonosságot azokkal a tanulmányokkal, amiket korábban folytattam, és a pszichológiai tanulmányokkal, ami nekem aztán kifejezetten a pszichoanalízisről szólt. Szóval ez nagyon fontos volt, és a mai napig is fontos, hogy van az a szám. És az összes többi is, de konkrétan nekem ez a Róheim-szám az, ami kiemelkedik.

¹ Róheim Géza életműve. *Thalassa*, 1992, 3(2).